

Besøksbidrag i Lofoten

25.09.2026

Eline Netland

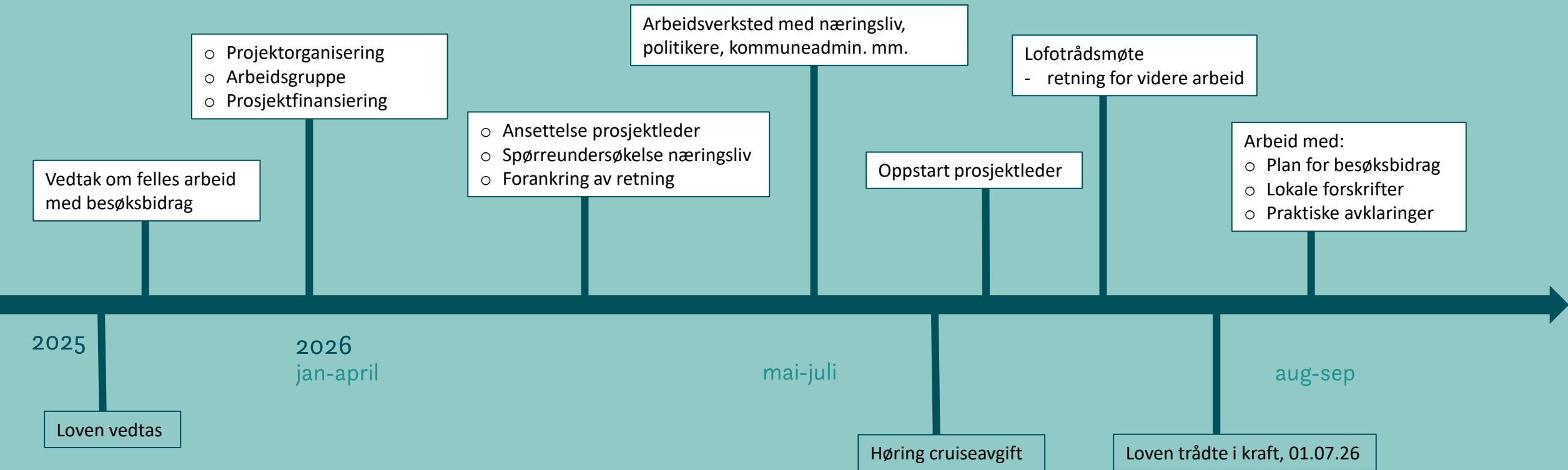
Prosjektleder besøksbidrag og besøksforvaltning

Bakgrunn

- Lofoten har gjennom flere år arbeidet med besøksforvaltning og muligheten for å innføre en form for besøksbidrag som finansierings- og styringsverktøy for besøksforvaltning
- *Lov om besøksbidrag* gir nå kommunene et nytt verktøy for å finansiere reiselivsrelaterte fellesgoder der behovet øker vesentlig som følge av besøkende
- Overnattingsavgiften skal beregnes som et påslag på 3% av vederlaget som betales for overnattingen, eksklusive merverdiavgift, jf. besøksbidragsloven § 2-3
- I Lofoten har man valgt å samarbeide om forberedelser og oppfølging av besøksbidrag
- Målet er en samordnet innføring av besøksbidrag i Lofoten, med sikte på oppstart av overnattingsavgiften fra 01.01.2027 dersom nødvendige forutsetninger er på plass
- Cruiseavgiften vil sannsynligvis innføres ila. 2027

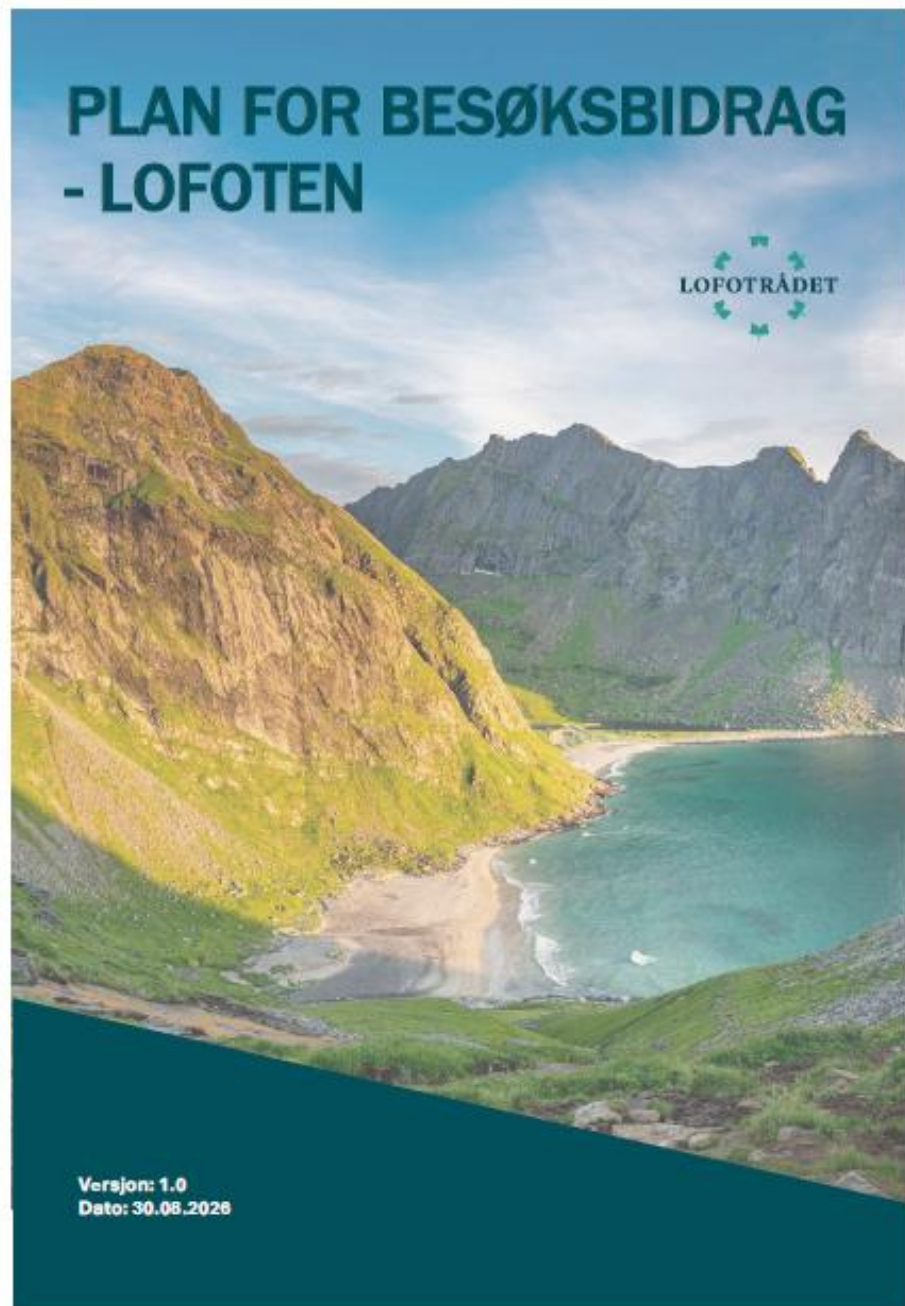
Proessen så langt

Status per i dag

- Felles *Plan for besøksbidrag – Lofoten*
- Likelydende lokale forskrifter for innføring av overnattingsavgiften
- Politisk behandling av plan og forskrifter i alle kommunene i september
- Parallelle prosesser og arbeid med:
 - Detaljerte budsjetter og tiltaksplaner
 - Praktiske avklaringer og løsning for innkreving
 - Fordelingsnøkkel for lokale og felles midler
 - Kommunikasjonsplattform
 - Langsiktig organisering av det interkommunale samarbeidet mm.

- Før en kommune kan ta overnattingsavgiften i bruk, krever loven at kommunen har en plan som beskriver reiselivet og besøksrelaterte utfordringer, aktuelle tiltaksområder og begrunner innføring av besøksbidrag
- Kommuner som inngår i samme reisemål kan utarbeide og sende inn en felles plan
- Planen består av et hoveddokument med 6 kommunevise lokaldeler som vedlegg
- Svarer ut kravene til planen i Lov om besøksbidrag, men er også et styringsdokument for oppfølging av besøksbidrag i Lofoten med felles mål og rammer for forvaltning, prioritering av tiltak, resultatmåling og rapportering
- Etter politisk behandling sendes planen med vedlegg til Nærings- og fiskeridepartementet for godkjenning

Besøksforvaltning i Lofoten

Besøksbidragets hensikt og mål

Hensikten med innføringen av besøksavgift er å sikre finansiering av reiselivsrelaterte fellesgoder, der bruken av eller behovet for disse øker vesentlig med antall besøkende.

Besøksbidraget gir et mulighetsrom og bidrag til at Lofoten utvikles som et bærekraftig og ledende reisemål, der natur- og kulturverdier ivaretas, lokalsamfunnene styrkes, og verdiskapingen fra besøksnæringen kommer hele regionen til gode.

MÅL 1: Besøksbidraget skal bidra til at Lofoten forblir et attraktivt sted å bo, arbeide, leve og besøke.

MÅL 2: Besøksbidraget skal bidra til at besøksaktivitet gir varige verdier for lokalsamfunnene.

MÅL 3: Besøksbidraget skal bidra til å bevare natur-, kultur- og landskapsverdiene som gjør Lofoten unik.

MÅL 4: Besøksbidraget skal finansiere tiltak som reduserer belastning på natur, infrastruktur og lokalsamfunn.

MÅL 5: Besøksbidraget skal bidra til å styrke Lofoten som et forbilde med ledende praksis for bærekraftig reisemålsutvikling og besøksforvaltning.

MÅL 6: Bruken av besøksbidraget skal være kunnskapsbasert, transparent og etterprøvbart.

Reiselivet og utfordringer

Hovedutfordringer

Kommunene i Lofoten over tid har måttet ta et økende ansvar for tjenester som brukes av et stort antall besøkende.

Belastningen oppstår i møtet mellom besøksvolum og besøksmønster på den ene siden, og naturens, infrastrukturens og lokalsamfunnenes kapasitet på den andre.

Utfordringene er knyttet til:

1. Natur, landskap og kulturmiljø under økt ferdsel
2. Trafikk, transport og tilgjengelighet
3. Besøksinfrastruktur, sanitærforhold og drift
4. Lokalsamfunn, bolig og brukskonflikter
5. Sikkerhet, beredskap og offentlige tjenester
6. Styring, informasjon og samordning
7. Store variasjoner i tid og rom, og et besøksmønster i endring

Plan for bruk av midlene

Tiltaksoppfølging

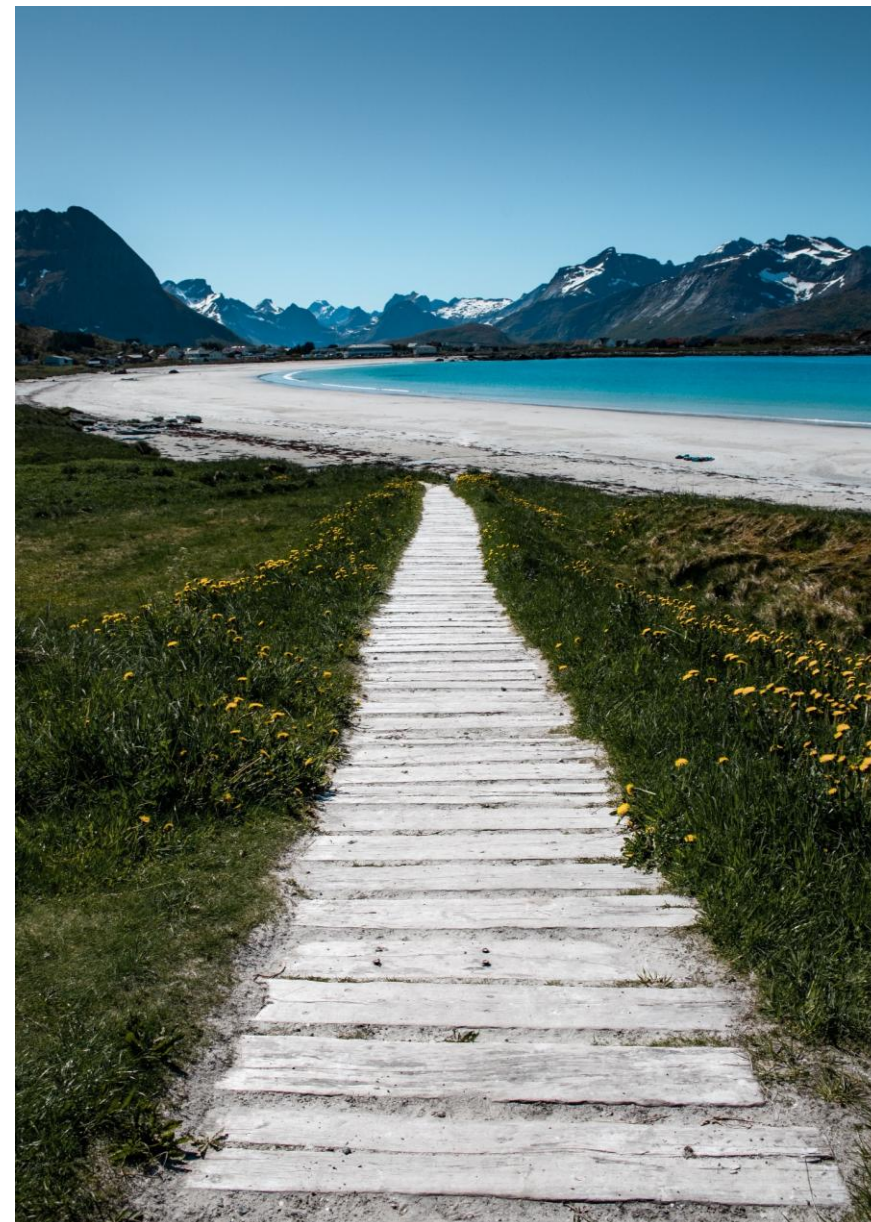
Noen av kommunene vil stå for en stor del av inntektene, mens deler av besøksaktiviteten og tilhørende belastning også oppstår i nabokommunene.

I Lofoten har man vedtatt at inntektene fra besøksbidraget skal fordeles etter en modell der en del går til lokale tiltak og en del går til felles tiltak.

Lokale tiltak skal møte konkrete behov der belastningen oppstår, mens felles tiltak kan brukes der regional gjennomføring gir større effekt eller mer effektiv ressursbruk.

For felles tiltak:

Gir tiltaket større effekt ved å gjennomføres eller finansieres i fellesskap enn dersom kommunene skulle løst utfordringen hver for seg?

Plan for bruk av midlene

Tiltaksområder

1. Stier, ferdselsårer og tilrettelegging i natur- og friluftsområder

Oppgradering, sikring og vedlikehold av stier og ferdselsårer, med tiltak for å redusere erosjon, slitasje og uønsket ferdsel.

2. Toaletter, avfall og annen grunnleggende besøksinfrastruktur

Etablering og oppgradering av toaletter, avfallsløsninger og annen serviceinfrastruktur, samt bedre drift, renhold og vedlikehold.

3. Parkering, trafikk, mobilitet og tilgjengelighet

Bedre parkeringsløsninger, skilting og trafikksikkerhet, kombinert med tiltak for gange, sykkel og alternative transportløsninger.

4. Informasjon, vertskap og aktiv besøksstyring

Bedre og mer samordnet informasjon, skilting og digital veiledning, kombinert med fysisk vertskap og tiltak som styrer ferdsel og adferd.

5. Natur-, kultur- og landskapsforvaltning og lokal bruk

Tiltak for å beskytte sårbar natur, kulturmiljø og landskap, redusere brukskonflikter og ivareta lokal bruk, landbruk osv.

6. Sikkerhet, beredskap og forebyggende tiltak

Bedre sikkerhetsinformasjon, fysisk sikring, beredskapsutstyr og samordning for å forebygge ulykker og styrke beredskapen.

7. Havn, kaier og sjøbasert besøksinfrastruktur

Oppgradering av havneområder med bedre service- og sikkerhetsløsninger for bedre tilrettelegging for sjøbaserte besøkende.

8. Kunnskap, organisering, samarbeid og langsiktig drift

Bedre data og kunnskapsgrunnlag, sterkere samarbeid og organisering, samt mer forutsigbare ressurser til drift, vedlikehold og oppfølging.

Forvaltningsmodell

Prioritering av tiltak

Trinn 1 - Inngangskrav

Inngangskrav
1. Lovgrunnlag
2. Besøksrelatert behov
3. Strategisk relevans
4. Ingen uakseptable negative konsekvenser
5. Gjennomførbarhet
6. Drift og langsiktig ansvar

Trinn 2 - Prioriteringskriterier

Prioriteringskriterier
1. Måloppnåelse
2. Belastningsreduksjon
3. Langsiktig samfunnsnytte
4. Kostnadseffektivitet
5. Helhetseffekt

Trinn 3 - Porteføljevurdering

Det er viktig at tiltakene ses i en helhet, med en årlig vurderinger av den samlede porteføljen opp mot måloppnåelse, geografisk fordeling, balanse osv.

Forvaltningsmodell

Organisering

- Kommunene har ansvar for å sikre rutiner og system for innkreving, bruk og forvaltning av midlene
- Det legges opp til at ulike gjennomføringsformer, samarbeid, organisasjoner og aktører brukes og involveres i både vurderinger og gjennomføring av tiltak
- Lofotrådet er pekt på som en forvalter av fellespotten gjennom en tilskuddsordning, og det vurderes samtidig etablering av en langsiktig interkommunal organisering
- Det foreslås at det avsettes en begrenset andel av inntektene fra besøksbidraget som søkbare midler

Forvaltningsmodell

Prinsipper for arbeidet

Involvering og åpenhet

Arbeidet bør legge til rette for involvering og dialog med berørte aktører. Åpenhet om prioriteringer, beslutninger og bruk av midler kan bidra til legitimitet, forståelse og tillit til ordningen.

Samarbeid

Godt samarbeid mellom kommunene, lokalsamfunnet, reiselivet og andre aktører er viktig for god ressursbruk, og for å finne nye og helhetlige løsninger. Mange sitter på mye kunnskap, innsikt og ideer som bør utnyttes. Dette kan organiseres gjennom for eksempel jevnlig dialogmøter, workshops og enkle kontaktpunkt.

Felles kommunikasjonsplattform

En felles kommunikasjonsplattform kan bidra til tydelig og samordnet informasjon om besøksbidraget, hvordan midlene brukes, hvilke tiltak som gjennomføres og hvilke resultater som oppnås.

Synliggjøring av tiltak finansiert av besøksbidraget

En felles ordning (for eks. merkeordning) kan synliggjøre tiltak som helt eller delvis er finansiert av besøksbidraget. Dette kan gjøre det lettere for innbyggere, besøkende og næringsliv å se hvordan midlene kommer reisemålet til gode, og bidra til økt forståelse og tillit til ordningen.

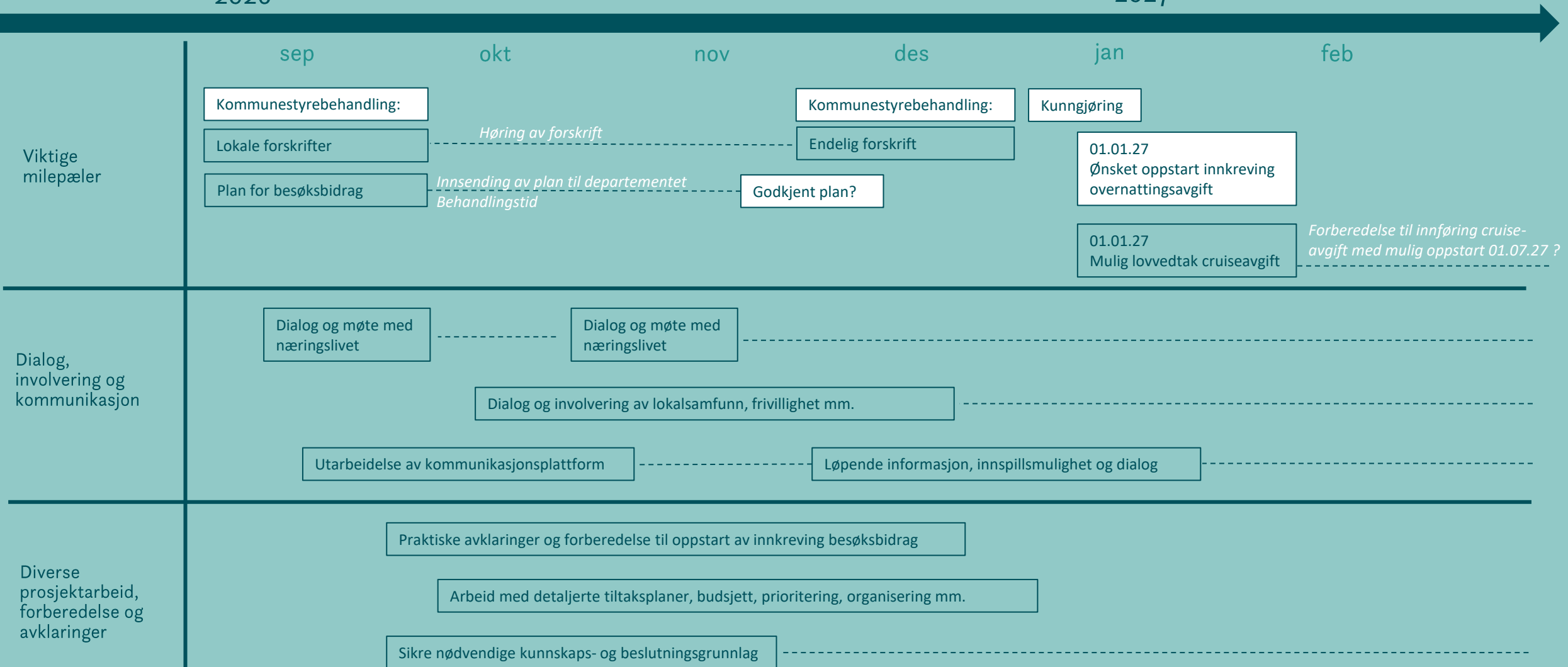
Felles kunnskapsbank og oppdatert innsikt

Et felles og oppdatert kunnskapsgrunnlag om reiselivet, besøk, belastning, behov og effekter kan gi et bedre grunnlag for prioriteringer og tiltak. Deling av kunnskap og erfaringer kan også bidra til læring og løpende forbedring av ordningen. Det finnes mye data hos ulike aktører og kilder som bør samles ett sted.

Videre prosess

2026

2027

An aerial photograph of a small village nestled in a lush green valley. The houses are painted in various colors: red, white, yellow, and dark blue. The surrounding hills are covered in vibrant green grass and scattered with large, dark rocks. A dirt road winds through the village. In the foreground, a small cemetery with several headstones is visible. The overall scene is peaceful and scenic.

LOFOTRÅDET